

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการผู้บริหารจากภายนอก
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบบริหารแนวใหม่สู่องค์กรคุณภาพและความเป็นเลิศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)
4. ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. สรุปแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการผู้บริหารจากภายนอก

รศ.วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล (2548) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการใช้บริการจากภายนอก โดยเฉพาะผู้บริหารจากภายนอก เข้ามาช่วยในงานของบริษัทหรือองค์กร ซึ่งในอดีตบริษัทต่าง ๆ ถือว่าเป็นงานสำคัญ จึงทำให้คนหรือผู้บริหารในบางองค์กร โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจที่ดำรงมานานจนหล่อหลอมคนในองค์กรให้มีลักษณะเฉพาะที่อาจไม่สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันปัจจุบัน ผู้บริหารในองค์กรขนาดใหญ่หลายแห่งมีอายุมาก บางครั้งก็ติดขัดกับกรอบความสำเร็จจากวิธีการเก่า ๆ ที่ใช้ไม่ได้ผลในโลกยุคปัจจุบัน หรือไม่ก็ไม่กล้าเสี่ยงที่จะคิดใหม่ทำใหม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์กร การผลักดันองค์กรให้เกิดความเปลี่ยนแปลงได้จึงต้องอาศัยผู้บริหารที่มาจากภายนอกที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพที่ค่าตอบแทนอาจสูงกว่าระบบเงินเดือนในองค์กรธุรกิจนั้น

การที่กิจการหนึ่งพยายามที่จะมุ่งดำเนินงานไปที่กิจกรรมหลักที่จะสร้างมูลค่าและมีความสำคัญกับกิจการจริงและจะดำเนินการจ้างหน่วยงานอื่นในการให้บริการส่วนที่มีใช้กิจกรรมหลักของตน (ธีรยุทธ วัฒนาสุโข, 2548)

มีการศึกษาวิจัยในสหรัฐอเมริกาเรื่องของการใช้ผู้บริหารจากภายนอกหรือการบริการทางทรัพยากรมนุษย์โดยสถาบันวิจัยต่างประเทศ Link – Age Inc. ทำการสำรวจผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ 1,730 คน พบว่าในปัจจุบันนี้การใช้ผู้บริหารจากภายนอก ถือเป็นทางเลือกแบบกลยุทธ์สำหรับการนำมาซึ่งการบริการทางทรัพยากรมนุษย์หลายด้านผลการสำรวจพบว่า

1. หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์มักจะใช้ ผู้บริหารจากภายนอก อย่างน้อย 1 หน้าที่งาน
ต่อ 1 การบริการ

2. ในทางปฏิบัติมีการใช้ผู้บริหารจากภายนอก ทุกๆการบริการต่อ 1 หน้าที่งานของ
หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์

3. ผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ใช้ผู้บริหารจากภายนอกในงานการบริการต่อ 1 หน้าที่
งาน ด้วยเหตุผลหลากหลาย

การศึกษาในปี ค.ศ.1995 (พ.ศ.2538) โดย Society for Human Resource Management
(SHRM) พบข้อเท็จจริงของการใช้ ผู้บริหารจากภายนอก ว่า

1. การใช้ ผู้บริหารจากภายนอก เป็นได้มากกว่าวิธีการประหยัดเงิน
2. การใช้ ผู้บริหารจากภายนอก เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว
3. การใช้ ผู้บริหารจากภายนอก ไม่จำเป็นต้องหมายความว่าจะทำให้พนักงานต้อง

ตกงาน

4. การใช้ผู้บริหารจากภายนอกที่ประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการ

ลงทุน

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับระบบบริหารแนวใหม่สู่องค์กรคุณภาพและความเป็นเลิศ

ประยูร เกลิงศรี (2545) ได้กล่าวถึงระบบบริหารแนวใหม่สู่องค์กรคุณภาพและความเป็น
เลิศ ดังนี้ แนวคิดระบบการบริหารแนวใหม่เป็นระบบที่มุ่งเน้นการสร้างองค์กรคุณภาพและ
ความเป็นเลิศและดีที่สุดต่อลูกค้า ผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้จำหน่ายและต่อสังคมส่วนรวม และสร้าง
กำไร และการเติบโตของธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายและนโยบายสูงสุดขององค์กร ซึ่งจะ
ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจมากที่สุดและบริษัทมีผลกำไรมากขึ้น เช่น หลักการข้อที่ 9
การประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อวัดผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายหลักและวิสัยทัศน์
ขององค์กร

ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารแนวใหม่ ผู้บริหารระดับสูงและหรือคณะ
กรรมการบริหารระบบคุณภาพจะต้องดำเนินการวิเคราะห์และประเมินผลสำเร็จการบรรลุเป้าหมาย
หลักขององค์กร โดยการวิเคราะห์และประเมินผลจากตัวชี้วัดและเป้าหมายที่กำหนดอันเป็น
จุดมุ่งหมายและนโยบายสูงสุดขององค์กรตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของแผนกลยุทธ์
ถ้าไม่บรรลุเป้าหมายหลักทั้ง 4 มิติหรือ มิติใดมิติหนึ่ง จะต้องค้นหาสาเหตุและวางแผนแก้ไข
ปรับปรุงตาม

หลักวงจรการจัดการ PDCA Cycle (Plan-Do-Check-Act) หรือเดมมิง ไซเคิล (Demming Cycle) อย่างต่อเนื่องจนบรรลุผลสำเร็จ คือ เป็นองค์กรคุณภาพและความเป็นเลิศเทียบได้กับองค์กรคุณภาพมาตรฐานโลก อันเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันที่ได้เปรียบของธุรกิจไทยในเวทีการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การกำกับกิจการที่ดี หรือ “บรรษัทภิบาล” หรือ “ธรรมาภิบาล” เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่บริษัททุกบริษัทควรนำมาปฏิบัติ โดยมีผลต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสของบริษัท และผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของตลาดทุน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการเชื่อมโยงกันทั่วโลกซึ่งงานวิจัย อาทิ Coase, (1937), Jensen and Meckling (1976), Fama and Jensen, (1983), Shleifer and Vishny (1997) เป็นต้น ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัด โครงสร้าง คณะกรรมการบริหารความรับผิดชอบกลไกในการควบคุมกำกับกิจการรวมทั้งต้นทุนและผลตอบแทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รูปแบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี ให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อผู้ลงทุน และเกิดความยุติธรรมและ โปร่งใสเพื่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เช่น เจ้าหนี้ คู่ค้า พนักงานและสาธารณชน เพราะเจ้าหนี้ย่อมเสียหายหากไม่ได้รับการชำระหนี้ หรือพนักงานย่อมเดือดร้อนจากกิจการล้มละลาย หรือสาธารณชนหรือประเทศชาติ ย่อมเดือดร้อนจากการประกอบธุรกิจที่ ไม่มีจริยธรรมทางธุรกิจ หรือ ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยจะเน้นขยายรายละเอียดของการกำกับดูแล จากหลักสากล โดยเฉพาะ ได้แก่ ระบบที่จัดให้มี โครงสร้างและกระบวนการเพื่อขึ้นาและจัดการธุรกิจและงานด้านต่าง ๆ ของบริษัท 3 ด้านคือ

1.1 โครงสร้าง หมายถึง ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบ ได้แก่ คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการและผู้ถือหุ้น ทำให้มีกรอบงานที่สามารถดำเนินได้ต่อไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กระบวนการ หมายถึง ความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ

1.3 ความรับผิดชอบตามหน้าที่ (Accountabilities) คือ ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานนั้นต้องรับผิดชอบตามหน้าที่ ตลอดจนการตรวจสอบและการถ่วงดุลที่เหมาะสม หากการจัดการเป็นเรื่องของการดำเนินการจัดการธุรกิจ การกำกับดูแลก็คือ การดูว่าการจัดการได้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง โดยบริษัทต้องการทั้งการกำกับดูแลที่ดีและการจัดการที่ดี ซึ่งการกำกับดูแลของบริษัทมหาชนจำกัดมีรากฝังลึกในทฤษฎีของนิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ประกอบด้วย

1.3.1 อำนาจสูงสุดของการเป็นเจ้าของ คือเจ้าของแต่งตั้งคณะกรรมการให้ดูแลสินทรัพย์ของตน

1.3.2 อำนาจตามหน้าที่ที่ได้รับความไว้วางใจ คือ คณะกรรมการเลือกผู้จัดการให้ดำเนินกิจการเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินทรัพย์และกำกับดูแลกิจการแทนเจ้าของ

1.3.3 อำนาจในการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ คือ ผู้บริหารทำงานเน้นตามวัตถุประสงค์ที่คณะกรรมการกำหนดในนามของเจ้าของ การแยก “การเป็นเจ้าของ” จาก “การจัดการ” หรือการควบคุมนำไปสู่หน้าที่และความรับผิดชอบตามทฤษฎีตัวแทน และได้นำไปสู่ปัญหา “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์” จึงจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลที่ดี (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

2. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างของผู้ถือหุ้นและโครงสร้างของการบริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกลไกการกำกับดูแลของบริษัทซึ่งลักษณะการกระจายตัวของการถือหุ้นแสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจการควบคุมระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารหรือระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมกับผู้ถือหุ้นรายย่อย และยังบอกถึงลักษณะของปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของการเป็นตัวแทน สำหรับบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีโครงสร้างการถือหุ้นและอำนาจการบริหารเป็นแบบกระจุกตัวอยู่ในสมาชิกรอบครัว (Big Inside Shareholder) เนื่องจากลักษณะของการดำเนินธุรกิจเป็นครอบครัวมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งมีผู้ก่อตั้งเป็นบุคคลภายในครอบครัว และยังคงอำนาจการควบคุมไว้โดยการเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท การตัดสินใจลงทุนของผู้ลงทุนภายนอกมาจากความเชื่อมั่นในกลุ่มของผู้ถือหุ้นใหญ่ นอกจากนี้การขยายกิจการมักเป็นลักษณะของการพึ่งพาเงินกู้จากสถาบันการเงินมากกว่าการระดมทุนจากการขายหุ้น อย่างไรก็ตามการกระจุกตัวของการถือหุ้นดังกล่าวมีข้อดีในด้านความคล่องตัวในการดำเนินงานและ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีความผูกพันกับบริษัทรวมทั้งมีแนวโน้มที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์และความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของจากการควบหรือการรวมกิจการจึงมักไม่เกิดขึ้น ในขณะที่บริษัทที่มีการถือหุ้นแบบกระจายตัวการดำเนินธุรกิจจะไม่มีปัญหานี้เพราะขาดผู้ที่เป็นเจ้าของ จึงเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงจากการควบกิจการและการรวมกิจการที่อาจเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สำหรับข้อเสียนี้โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัวจะเอื้ออำนาจให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถดำเนินการในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบผู้ลงทุนภายนอกได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองมากกว่าผู้ลงทุนภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย[ก.ล.ต.], 2546)

นอกจากนี้การมีโครงสร้างแบบกระจุกตัวทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถทำหน้าที่ทั้งด้านการกำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองส่งผลให้การบริหารงานไม่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) เท่าที่ควรเพราะคณะกรรมการก็ไม่ได้มีความเป็นเอกภาพจากฝ่ายบริหาร เนื่องจากต่างก็ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่เช่นเดียวกันในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการอิสระที่ไม่ใช่ตัวแทนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของทางการหรือเป็นการให้เกียรติ หรือสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้ได้รับการแต่งตั้งมากกว่าแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทอย่างแท้จริง ในกรณีที่บริษัทมีความขัดแย้งด้านการบริหารเกิดขึ้นกรรมการอิสระควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง แต่ในทางปฏิบัติกรรมการอิสระมักดำเนินการในลักษณะประนีประนอมเพื่อผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หากเป็นเรื่องที่เห็นว่าไม่ถูกต้องเท่าที่ควรก็ไม่ได้แสดงความคิดเห็นคัดค้านอย่างจริงจัง หรือเลือกการลาออกมากกว่าความพยายามที่จะระงับความไม่ถูกต้องนั้น ดังนั้นกรรมการอิสระจึงไม่อาจทำหน้าที่ของตนในคณะกรรมการบริษัทเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยได้เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ด., 2546)

การที่บริษัทให้ความสำคัญกับสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้บริหาร รวมถึงมีกลไกรองรับการใช้สิทธิต่าง ๆ ของผู้ถือหุ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิในการออกเสียงเพื่อร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญ การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบริษัทโดยรวม กลไกเหล่านี้จะช่วยในการผลักดันให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี นอกจากนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ด. กำลังผลักดันให้ภาครัฐดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อย ต่อไป

2.2 คณะกรรมการบริษัท เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการให้บรรลุตามเป้าหมายของบริษัท และมีความรับผิดชอบการต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอก ดังนั้นคณะกรรมการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้บริษัทมีการกำกับดูแลที่ดี โดยเฉพาะควรเน้นไปที่บทบาท หน้าที่และโครงสร้างของคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการควรประกอบด้วยกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่จะสามารถสร้างกลไกการถ่วงดุลอำนาจภายในได้อย่างเหมาะสม คณะกรรมการมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับควบคุมดูแล ให้ข้อชี้แนะในการประกอบธุรกิจแก่ฝ่ายจัดการ รวมทั้งตรวจสอบการทำงานของ

ฝ่ายจัดการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวคณะกรรมการควรยึดหลักปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต., 2546)

2.2.1 ความยุติธรรม (Fairness) คณะกรรมการควรดำเนินงานและควบคุมดูแลการบริหารงานของฝ่ายจัดการเพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยความเป็นธรรม โดยไม่เอาเปรียบฉ้อโกงหรือคำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเองหรือผู้ถือหุ้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

2.2.2 ความโปร่งใส (Transparency) คณะกรรมการและผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความ โปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน เชื่อถือได้ ทันเวลาและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ลงทุนภายนอกสามารถประเมินผลการดำเนินงานและความเสี่ยงได้

2.2.3 ความรับผิดชอบตามที่ คณะกรรมการมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นในการที่เสนอรายงานต่อผู้ถือหุ้นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งความรับผิดชอบดังกล่าวต้องอาศัยกฎเกณฑ์และข้อกำหนดที่เหมาะสมและเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ

2.2.4 ความรับผิดชอบในงาน คณะกรรมการควรปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ด้วยความตั้งใจและมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งควรจะต้องเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

2.3 องค์ประกอบคณะกรรมการ ตามข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัท จดทะเบียนกำหนดไว้ดังนี้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

2.3.1 คณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive Director) คือ กรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานประจำหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท

2.3.2 คณะกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non-Executive Director) คือ กรรมการจากภายนอกที่ไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือพนักงานประจำบริษัท ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระ (Independent Director) ซึ่งเป็นอิสระจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทำหน้าที่คุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นโดยรวมอย่างเท่าเทียมกันและกรรมการจากภายนอกอื่น (Outside Director) ที่ไม่ใช่ตัวแทนจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แต่อาจเป็นตัวแทนจากผู้ที่มีผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียกับบริษัท เช่น ลูกค้า เจ้าหนี้ เป็นต้น

2.4 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ตามข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน มีดังนี้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

2.4.1 ปฏิบัติตามกฎหมาย วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัท

2.4.2 กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของบริษัทและกำกับควบคุมดูแลให้ฝ่ายจัดการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.4.3 มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น โดยสม่ำเสมอ ดำเนินงานโดยรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น เปิดเผยข้อมูลต่อผู้ลงทุนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน มีมาตรฐานและโปร่งใส

2.4.4 กรรมการต้องมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ และมีความสนใจในกิจการของบริษัทที่ตนเองเป็นกรรมการอย่างแท้จริง รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องและมีจริยธรรม

2.5 คุณสมบัติของผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทจดทะเบียน ผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทจดทะเบียน ต้องมีจริยธรรม มีความสามารถหรือมีประสบการณ์ในธุรกิจของบริษัท มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวัง เพื่อประโยชน์ของบริษัท มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจและรับผิดชอบต่อสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ตุลาคม, 2546)

ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)

เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ตัวการ(Principal) และตัวแทน (Agent) ว่าต่างมีความต้องการที่ต่างกันและอาจเกิดความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ (Conflict of Interests) ทำให้เกิด ต้นทุนสัญญา (Contracting Costs) ต่าง ๆ ได้เช่น ต้นทุนทางรายการค้า (Transaction Cost) ต้นทุนการเป็นตัวแทน (Agency Cost) ต้นทุนข้อมูล Information Costs ฯลฯ (ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์, 2545) โดยทฤษฎีนี้จะกล่าวถึง อำนาจในการตัดสินใจของตัวแทน (Agency relationship) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งเรียกว่าตัวการ ทำการจ้างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าตัวแทนในการให้บริการหรือบริหารงานแทนและมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ตัวแทน โดย จะเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะคือ

1. ระหว่างผู้ถือหุ้น กับ ฝ่ายจัดการ
2. ระหว่างผู้ถือหุ้น กับ เจ้าหน้าที่

และปัญหาของตัวแทน (Agency problem) จะเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายจัดการของบริษัทถือหุ้นสามัญน้อยกว่า 100% ก่อให้เกิดการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ในความเป็นจริงฝ่ายจัดการไม่ได้ต้องการพยายามสร้างผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งหรือการลดต้นทุนเพื่อสร้างกำไรเพราะว่าไม่ใช่การสร้างผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับฝ่ายจัดการที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นยกเว้นแต่จะมีปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อทัศนคติของฝ่ายจัดการเช่นผลกระทบต่อผลตอบแทนผู้บริหาร เป็นต้น (สิลปชัย ปวิณพงษ์พัฒน์, 2546) สำหรับคำตอบแทนกรรมการและผู้บริหารซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการกำกับดูแลที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยยึดเป็นหลักสากลที่สามารถสะท้อนให้เห็นปัญหาของตัวแทน หากมีการเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอหรือขาดความโปร่งใสชัดเจน และเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกรรมการและผู้บริหารโดยตรง จึงควรดำเนินการด้วยความโปร่งใสและได้รับอนุมัติจากผู้ถือหุ้น กรรมการไม่ควรเข้าไปตัดสินใจในการกำหนดคำตอบแทนเอง ในรายงานประจำปีคณะกรรมการควรเปิดเผยถึงนโยบายคำตอบแทนของกรรมการและผู้บริหารระดับสูงตามที่ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด ซึ่งได้อธิบายข้อมูลที่มีหลักการสำคัญเกี่ยวกับคำตอบแทนกรรมการและผู้บริหาร ดังนี้ คำตอบแทนกรรมการ ควรเพียงพอที่จะจูงใจและรักษาไว้ซึ่งกรรมการที่มีคุณภาพตามต้องการ แต่ควรหลีกเลี่ยงการจ่ายที่เกินสมควร นอกจากนี้ควรอยู่ในลักษณะที่เปรียบเทียบกับทุกระดับที่ปฏิบัติอยู่ในอุตสาหกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกรรมการคำตอบแทนผู้บริหาร ควรเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับผลงานของบริษัทและการปฏิบัติงานของผู้บริหารแต่ละคน โดยได้นำเสนอไว้ในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี นอกจากนี้ยังมีสมมติฐานการให้ผลตอบแทนผู้บริหาร (Bonus Plan Hypothesis) ซึ่งผู้บริหารหรือผู้จัดการจะได้รับผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหารงานว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ดังนั้นงบการเงินจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการปฏิบัติงาน โดยการเปรียบเทียบกับกำไรที่ใช้เป็นการอ้างอิง ที่ได้มีการระบุไว้ในสัญญาผลตอบแทนที่ได้ทำไว้กับผู้บริหาร ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริหารสูงสุดผู้บริหารจึงมีการรับนโยบายบัญชีที่หละหลวมมาใช้เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองที่สูงขึ้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผกามาศ เอื้องอุดม (2543) ศึกษาผลกระทบของขนาดของคณะกรรมการ องค์ประกอบของคณะกรรมการและการถือหุ้นของคณะกรรมการที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลโครงสร้างคณะกรรมการ พบว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีเจตนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารและถ่วงดุลอำนาจกับกรรมการที่มาจากบุคคลภายใน ทว่าการแต่งตั้งกรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ขึ้นเพียงเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้เท่านั้น ทำให้บริษัทจดทะเบียนมีกรรมการโดยส่วนใหญ่ในคณะกรรมการของบริษัทเป็นกรรมการที่มาจากบุคคลภายใน

และมีการถือหุ้นของบริษัทของกรรมการที่มาจากบุคคลภายในค่อนข้างมาก ในขณะที่มีกรรมการอิสระน้อยทำให้การคานอำนาจกรรมการที่มาจากบุคคลภายในโดยกรรมการอิสระไม่น่าจะมีประสิทธิภาพเพียงพอ

Dechow, Sloan, and Hutton (1996) ศึกษาเกี่ยวกับเหตุและผลของการตกแต่งกำไรของบริษัท โดยต้องการทดสอบว่าการจัดการกำไรที่เพิ่มมากขึ้นสามารถอธิบายได้ด้วยสมมติฐานการจัดการกำไร โดยมุ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับจุดอ่อนเกี่ยวกับโครงสร้างการกำกับดูแลภายในบริษัท รวมไปถึงผลของการจัดการกำไรต่อการตอบสนองของตลาดทุน

จากการศึกษาพบว่าสาเหตุสำคัญของการจัดการกำไรคือความต้องการดึงดูดใจนักลงทุนภายนอกด้วยต้นทุนที่ต่ำ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์พบว่าการจัดการกำไรจะเพิ่มขึ้นเมื่อ

1. กรรมการบริษัทมีอำนาจรอบกว้างด้านการบริหารจัดการ
2. กรรมการผู้จัดการ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ (Chairman) ของบริษัทใน

คราวเดียวกัน

3. กรรมการผู้จัดการเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท
4. มีคณะกรรมการตรวจสอบลดลง
5. มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลภายนอกซึ่งถือหุ้นในอัตราคงที่ (Outside Block holder) ลดลง และสรุปว่าบริษัทที่มีการจัดการกำไรจะมีต้นทุนของเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

Beasley (1996) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของกรรมการซึ่งแทนด้วยสัดส่วนของกรรมการอิสระจากภายนอกที่มีผลต่อการลดการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยได้ให้คำจำกัดความของการทุจริตในรายงานทางการเงินไว้สองลักษณะคือ การที่ผู้บริหารจงใจออกรายงานทางการเงินผิดพลาดอย่างมีสาระสำคัญจนทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเข้าใจผิด และกรณีที่มีการยกยอกทรัพย์สินหรือมีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อทรัพย์สินของบริษัท การทดสอบใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างซึ่งคัดเลือกจากบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ NASDAQ, AMEX and NYSE จำนวน 150 บริษัท แบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินจำนวน 75 บริษัท ทุจริตเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1980-1991 และกลุ่มที่ไม่มีมีการทุจริตทางการเงิน 75 บริษัท ทั้งนี้การจับคู่กลุ่มตัวอย่างได้คำนึงถึงปัจจัยด้านขนาดของกิจการมีความใกล้เคียงกันคือพิจารณาจากมูลค่าตลาดของหุ้นสามัญแตกต่างกันไม่มากหรือน้อยไปกว่า 30 % ของมูลค่าตลาดปัจจุบันของบริษัทที่ทำทุจริตในรายงานทางการเงินในปีที่ทำการทุจริต รวมทั้งต้องอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เดียวกันหมวดอุตสาหกรรมเดียวกัน และเป็นช่วงเวลาเดียวกัน

ผลการทดสอบสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มบริษัทที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินมีส่วนของกรรมการอิสระจากภายนอกที่สูงกว่าบริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้การศึกษาเพิ่มเติมในปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการลดการทุจริตทางการเงินซึ่งได้แก่ คุณลักษณะของกรรมการจากภายนอกและขนาดของคณะกรรมการ

พบว่า การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลภายนอกที่เป็นกรรมการและกรรมการนอกของกรรมการจากภายนอกมีผลต่อการลดลงของการทุจริตในรายงานทางการเงิน และขนาดของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการทุจริตทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตของ Lipton and Lorsch (1992) Fama (1993) ที่ให้ข้อสรุปว่าคณะกรรมการที่มีขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่การควบคุมดูแลได้ดีกว่าและสามารถประสานงานได้คล่องตัวกว่าคณะกรรมการที่มีขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามขนาดของคณะกรรมการที่เหมาะสมนั้นควรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนประมาณ 7-9 คน

Dunn (2003) ทำการวิจัยเรื่องผลกระทบของอำนาจของบุคคลภายในที่มีต่อการทุจริตในรายงานทางการเงิน ในการศึกษาครั้งนี้ Dunn ได้แบ่งผู้มีอำนาจภายในบริษัทออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกเป็นผู้มีอำนาจภายในจากโครงสร้างการบริหารของบริษัท (Structural Power) คือผู้ที่มีอำนาจภายในโดยตำแหน่งงาน ซึ่งมักจะเป็นผู้บริหารระดับสูงของบริษัทที่มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ภายในบริษัท กลุ่มที่สองเป็นผู้มีอำนาจภายในจากการเป็นเจ้าของโดยจำนวนหุ้นที่ถือครอง (Ownership Power) เนื่องจากผู้มีอำนาจกลุ่มนี้ถือครองหุ้นของบริษัทเป็นจำนวนมากพอที่จะมีสิทธิออกเสียงอนุมัติเรื่องต่าง ๆ โดยที่ผู้ถือหุ้นมีส่วนน้อยมีเสียงไม่มากพอที่จะกานอำนาจของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ได้ ทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางหรือนโยบายในการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งสมมติฐานการวิจัยได้ตั้งขึ้นตามลักษณะของผู้มีอำนาจภายใน ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

สมมติฐานที่หนึ่ง เพื่อทดสอบว่า บริษัทที่มีโครงสร้างการบริหารแบบรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารมีการทุจริตในรายงานทางการเงินมากกว่าบริษัทที่ไม่มีโครงสร้างการบริหารแบบรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหาร

สมมติฐานที่สอง เพื่อทดสอบว่า บริษัทที่มีโครงสร้างการบริหารแบบรวมอำนาจไว้ที่เจ้าของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นใหญ่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินมากกว่าบริษัทที่ไม่มีโครงสร้างการบริหารแบบรวมอำนาจไว้ที่เจ้าของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นใหญ่ ในที่นี้การรวมอำนาจของผู้บริหารวัดจากสัดส่วนของการครอบครองตำแหน่งทางการบริหารของผู้บริหารและจำนวนผู้บริหารที่เป็นกรรมการของบริษัท ส่วนการรวมอำนาจของเจ้าของวัดจากจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้ถือหุ้นซึ่งเป็น

ผู้บริหาร และนำมาทดสอบด้วยวิธีวิเคราะห์ความถดถอยแบบ Cross-sectional Logit Regression การคัดเลือกตัวอย่างใช้การจับคู่กลุ่มตัวอย่าง เป็นบริษัทจดทะเบียนที่มี การทุจริตในรายงานทางการเงินจำนวน 103 บริษัท โดยมีการควบคุมด้านขนาดของบริษัท โครงสร้างของคณะกรรมการ ตรวจสอบ ระยะเวลาในการถือครองหุ้นส่วนใหญ่ จำนวนคณะกรรมการ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2535 ถึง พ.ศ.2539

ผลที่ออกมาสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยทั้งสอง โดยพบความสัมพันธ์ของการทำทุจริต ในรายงานทางการเงินในบริษัทที่มีโครงสร้างการบริหารทั้งแบบรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารและแบบ รวมอำนาจไว้ที่เจ้าของ กล่าวคือ บริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินซึ่งมีโครงสร้างการรวม อำนาจไว้ที่ผู้บริหารมีสัดส่วนการครอบครองตำแหน่งทางการบริหารของผู้บริหารและมีจำนวน ผู้บริหารที่เป็นกรรมการบริษัทสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยสรุปการ เพิ่มขึ้นของสัดส่วนของผู้บริหารที่ถือหุ้นใหญ่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการทุจริตใน รายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาในอดีตและงานวิจัยต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าแนวคิดสำคัญของการใช้ ผู้บริหารจากภายนอก คือการจัดวางระบบการบริหารที่เป็นวิธีทางกลยุทธ์ที่จะคิดใหม่ทำใหม่ให้ เกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์กร และสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการผลักดันองค์กรให้ เกิดความเปลี่ยนแปลงได้จึงต้องอาศัยผู้บริหารที่มาจากภายนอกที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพที่ ค่าตอบแทน อาจสูงกว่าระบบเงินเดือนในองค์กรธุรกิจนั้น การยอมรับถึงความสำคัญของ กระบวนการนี้หรือการใช้ผู้บริหารจากภายนอกโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูง จะทำให้ กระบวนการ จัดการภายในองค์กร สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายกลยุทธ์ ขององค์กร ดังนั้น การมีผู้นำที่ยอดเยี่ยมขององค์กรที่มีประสิทธิผล (Effective) คือการมีวิสัยทัศน์ และมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง และการนำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม ใหม่ ๆ รวมไปถึงการให้การช่วยเหลือ (Contribute) สังคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรตลอดไป ซึ่งผู้นำที่ยอดเยี่ยมต่างจากผู้นำที่ดี ตรงที่ผู้นำที่ยอดเยี่ยมจะเป็นที่ รักและรักพนักงาน จะช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานให้เป็นไปอย่างมีความสุข และเมื่อ บริษัทมีการใช้ผู้บริหารจากภายนอก แล้วจะทำให้ผลการทำงานทุก ๆ ด้านของบริษัทโดยรวมดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศที่ผลการวิจัย ส่วนใหญ่พบว่ากลุ่มบริษัทที่ ใช้ผู้บริหารจาก ภายนอก มีผลการดำเนินงานที่สูงกว่าเช่นเดียวกัน